Viite

Lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi kuljetusyritysten määräaikaisesta polttoainetuesta annetun lain muuttamisesta (HE 188/2022)

Yritysten määräaikaisen polttoöljytuen tavoitteena on, että tuki kohdistuu Venäjän sotatoimista aiheutuneesta polttoöljyn äkillisestä hinnannoususta kärsineille yrityksille kohdistuen sellaisiin kasvaneisiin polttoöljykuluihin, jotka eivät ole välittömästi siirrettävissä asiakashintoihin. Tavoitteena on yritysten taloudellisen aseman parantaminen kassa- likviditeettikriisin helpottamiseksi, mahdollisten konkurssien estäminen sekä yritysten ja talouden nopeamman elpymisen edistäminen.

VATT toteaa, että yritystukien kohdalla keskeinen peruste on tuen kohteena olevan toiminnan ulkoisvaikutus. Mikäli toiminta tuottaa yhteiskunnallisia hyötyjä, jotka eivät näy täysimääräisesti toimintaa harjoittavan yrityksen tuotoissa, yritystuet voivat lisätä talouden tehokkuutta. Koronakriisin alkuvaiheessa oli myös perusteltua myöntää tukia, joilla saatiin estettyä likviditeettikonkursseja.

VATT huomauttaa, että kuljetusyritysten polttoainetuelle eikä tuen laajentamiselle polttoöljyyn ole tällaisia perusteita. Toiminnalla ei voi katsoa olevan positiivisia ulkoisvaikutuksia. Polttoöljyn hinnanvaihteluiden liikkeelle sysäämä laaja konkurssiaalto ei myöskään vaikuta todennäköiseltä. On myös syytä huomata, että polttoöljyn hinta on historiallisesti vaihtelevampaa kuin dieselin hinta. Tilastokeskuksen julkaisemista kuukausittaisista hinnoista nähdään, että viimeisen kymmenen vuoden aikana hinta on kuukaudesta toiseen vaihdellut jopa 20 prosenttia. Vuositasolla hinnan muutos on korkeimmillaan ollut 40 prosenttia. Tarve riittävälle sopeutumiselle on jatkuva, ei yksittäisen ja yllättävän kustannusshokin aiheuttama. Tehokkaasti toimivien yritysten voi siis olettaa varautuneen polttoöljyn hinnan vaihteluihin ja pystyvän välttämään hinnanvaihteluiden aiheuttamia kassa- ja likviditeettikriisejä myös rahoitusmarkkinoita hyödyntämällä.

VATT toteaa myös, että taloustieteellisen tutkimustiedon ja markkinatilanteen valossa voidaan olettaa, että kuljetusyritykset pystyvät siirtämään kohonneita muuttuvia kustannuksia hintoihin. Lisäksi tuki on taaksepäin katsova – tuki myönnettäisiin helmi-huhtikuun 2022 polttoöljykustannuksista ja maksettaisiin kertasuorituksena loppuvuodesta 2022. On epätodennäköistä, että tuki lieventäisi yleistä hintojen nousua tai vähentäisi kannattavien yritysten poistumista, sillä tuki maksettaisiin kertaluontoisena maksuna perustuen jo toteutuneisiin kustannuksiin. Tällöin se ei vaikuta yritysten menneisiin tai tuleviin kustannuksiin eikä myöskään yritysten perimiin hintoihin. Polttoaineiden hinnat ovat myös jo palautuneet maltillisemmalle tasolle.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
PL 1279 (Economicum, Arkadiankatu 7), FI-00101 Helsinki I kirjaamo@vatt.fi I Puh. +358 295 519 400 I www.vatt.fi I Y-tunnus 0809880-7

Lisäksi on huomattava, että ehdotetun kaltaisiin yritystukiin liittyy riski tukien laajentumisesta ja jatkumisesta. Ei ole perusteltua, että julkisella rahalla poistetaan normaaliin yritystoimintaan liittyviä riskejä, jotka yritysten tulisi itse kantaa.

Marita Laukkanen
Johtava tutkija, tutkimusohjaaja

Anna Sahari
Erikoistutkija

Mikael Collan
Ylijohtaja